

Bogfinke *Fringilla coelebs* Chaffinch

Bogfinken er en almindelig ynglefugl over hele Danmark, hvor den primært findes i skove, men også i parker og haver. Med omkring 1,7 mio. ynglepår er bogfinken den næsthøypigste art i Danmark, kun overgået af solsorten. De højeste yngletætheder findes i det centrale Jylland. Bogfinken er udbredt over hele Europa, fra De Britiske Øer mod vest til Sibirien mod øst. Andelen af trækfugle i bestandene stiger mod nord og øst. Bogfinker trækker om dagen i flokke, og Danmark passerer af et stort antal – op til

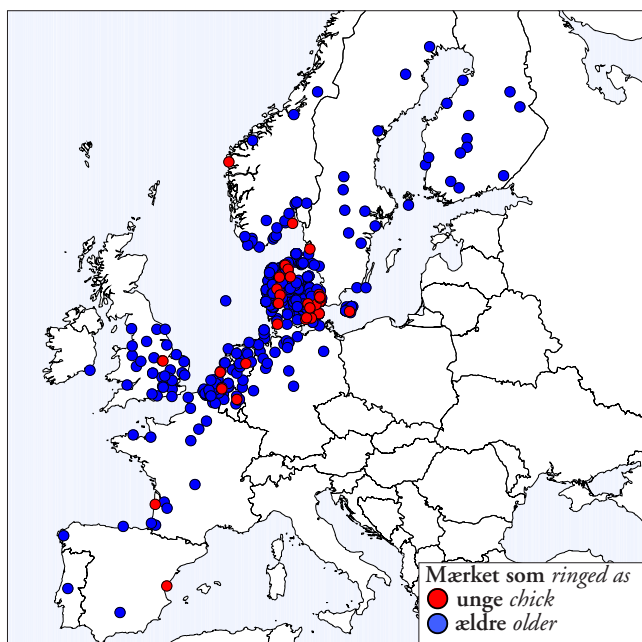

Fig. 1. Samtlige genfund af bogfinke ringmærket i Danmark (n=1.137). All recoveries of chaffinch ringed in Denmark (n=1,137).

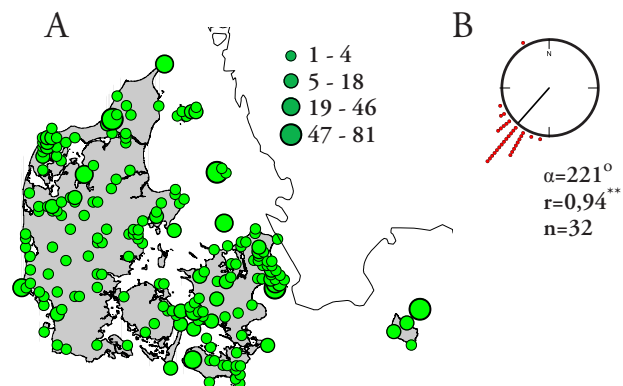

Fig. 2. A) Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt, samt artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing sites for birds later recovered, and breeding distribution (1993-96). B) Retning af direkte efterårstræk (aug-dec, >100 km). Direction of direct autumn migration (Aug-Dec, >100 km).

flere hundrede tusinde om dagen, når trækket er på sit højeste. Flest trækfugle observeres i Østdanmark, om foråret primært i marts-april og om efteråret i september-oktober.

Mærknings- og genmeldingsdata

I Danmark blev den første bogfinke ringmærket i 1917, og i alt er det blevet til 66.785 mærkninger. Det højeste årlige antal mærkninger blev udført i 1969, hvor 2.769 fugle blev mærket. Fra midt i 1980'erne

Fakta Facts

Mærkninger *Birds ringed* 66.785

Genmeldinger *Recoveries*

Antal genmeldinger *No. of recoveries* 1.137

-heraf uden for Danmark *Recovered abroad* 213 (19%)

Antal fugle *No. of individuals* 985

-heraf mærket som unger *Ringed as chicks* 48 (5%)

Genmeldingsandel *Proportion recovered* 1,5%

Mærket i udlandet og genmeldt i Danmark

Ringed abroad and recovered in Denmark

Ekstremer *Extremes*

Højeste alder *Oldest bird* 13 år 2 mdr.

Længste afstand *Longest dist.* Spanien *Spain* 2.401 km

Nordligst *Northernmost* Sverige *Sweden* (65° 50'N)

Sydligst *Southernmost* Spanien *Spain* (38° 03'N)

Østligst *Easternmost* Finland *Finland* (29° 13'E)

Vestligst *Westernmost* Spanien *Spain* (08° 45'W)

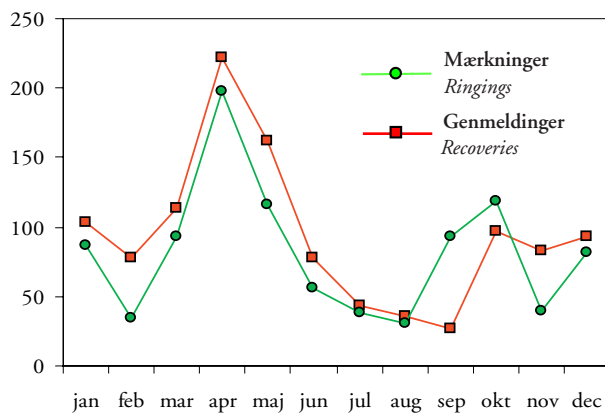

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af bogfinke. Month of ringing and recovery for recovered chaffinch.

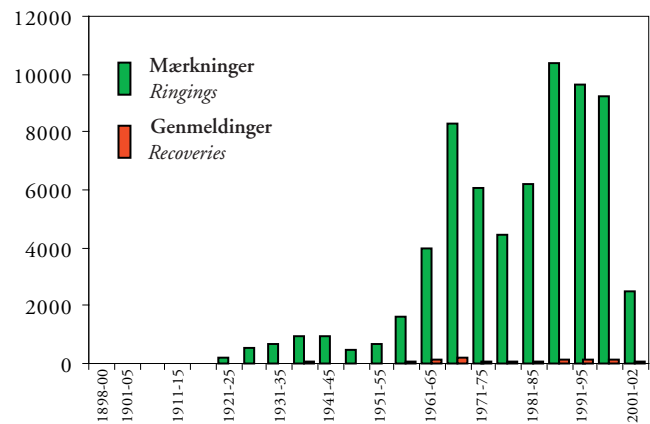

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for bogfinke ringmærket i Danmark. Ringing and recovery year of chaffinch ringed in Denmark.

til og med 1990'erne blev der mærket mellem 1.500 og 2.500 fugle årligt (fig. 4). I alt 985 af de mærkede fugle er genfundet. Mange af de genmeldte fugle er mærket i forårs månederne april og maj samt om efteråret i september og oktober (fig. 3). De genmeldte fugle stammer fra mærkninger, udført over det meste af Danmark, dog med relativt mange fra Christiansø, Amager, Anholt og Pandrup (fig. 2A). Det dårligst repræsenterede område er det centrale Jylland, hvor yngletætheden ellers er høj (Grell 1998). Kun en relativt lille del af de genmeldte bogfinker er mærket som redeunger. De mange mærkninger i træktiden (fig. 3), heraf adskillige på træklokaliteterne, samt de mange genmeldinger nord for Danmark viser, at materialet er stærkt domineret af trækgæster. I Danmark er der desuden fundet 320 bogfinker, ringmærket i udlandet.

Træk og overvintring

Danske ynglefugle. Den danske bogfinkebestand består af både træk- og standfugle. Det er imidlertid vanskeligt at kvantificere de respektive andele, da antallet af sikre danske fugle i materialet er lavt. Størstedelen af de danske fugle er dog standfugle, og blandt fugle mærket som voksne i yngletiden eller som redeunger og genfundet i vinterperioden, er kun 15% genfundet i udlandet. Danske fugle er uden for yngletiden genfundet i Tyskland, Holland, Belgien, England, Frankrig og Spanien. På trods af, at det kun er en mindre del af bestanden, der trækker bort, er fuglenes gennemsnitsposition i vinterperioden dog sydligere end i yngletiden ($P < 0,005$). De danske bogfinker virker relativt trofaste over for deres yngleområde. Således er 77% af fuglene, der er mærket i yngletiden og gen-

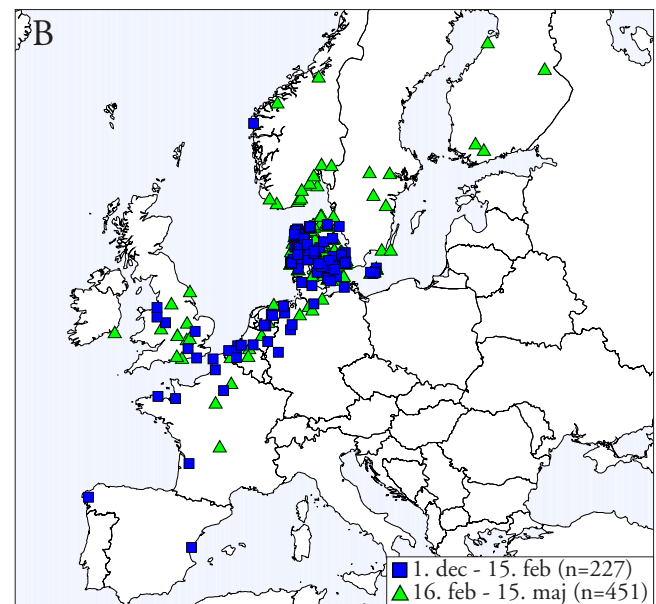
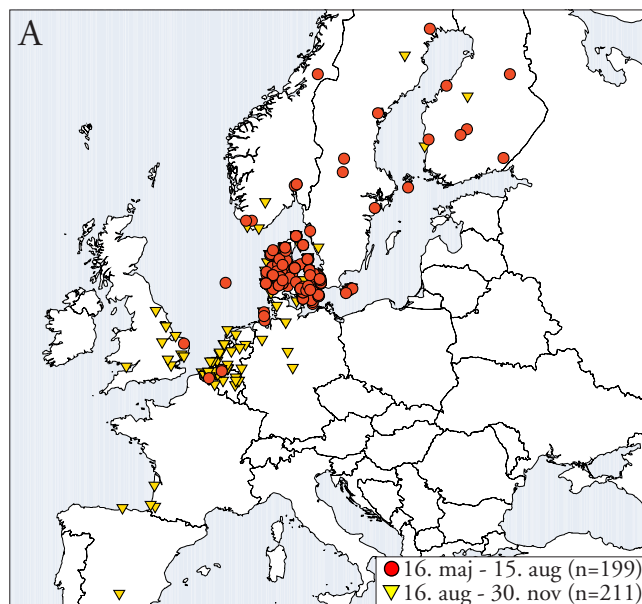

Fig. 5. Genmeldinger fra A) yngletiden og efterårsperioden og B) vinter- og forårsperioden af bogfinke ringmærket i Danmark. Recoveries during A) the breeding season and autumn and B) winter and spring of chaffinch ringed in Denmark. Lines on map A indicate direct autumn migration

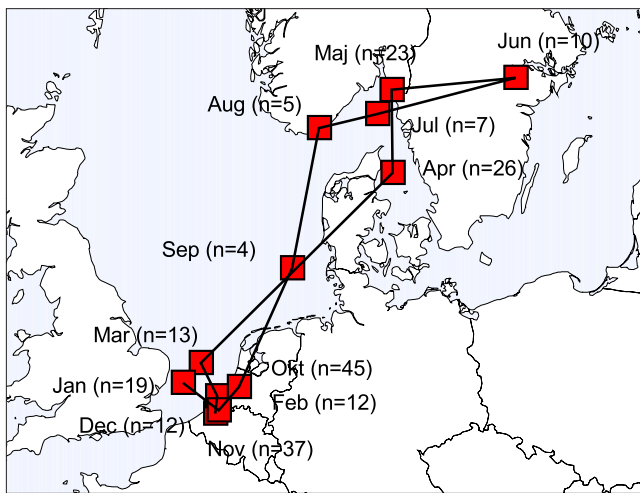

Fig. 6. Månedlige gennemsnitspositioner for bogfinke ringmærket i Danmark og genfundet mindst 100 km fra mærkningsstedet. Monthly mean positions for chaffinch ringed in Denmark and recovered more than 100 km from ringing site.

fundet i yngletiden i et efterfølgende år, genfundet på mærkningslokaliteten.

Træk- og vintergæster. Bogfinker fra Sverige, Norge og Finland trækker gennem Danmark til vinterkvartererne på De Britiske Øer, i Holland, Belgien, Vestfrankrig og den vestlige del af Den Iberiske Halvø (Zink & Bairlein 1995). Den danske ringmærkning viser, at ynglefugle fra Norge trækker gennem Jylland, hvorimod de svenske fugle i højere grad passerer det østlige Danmark.

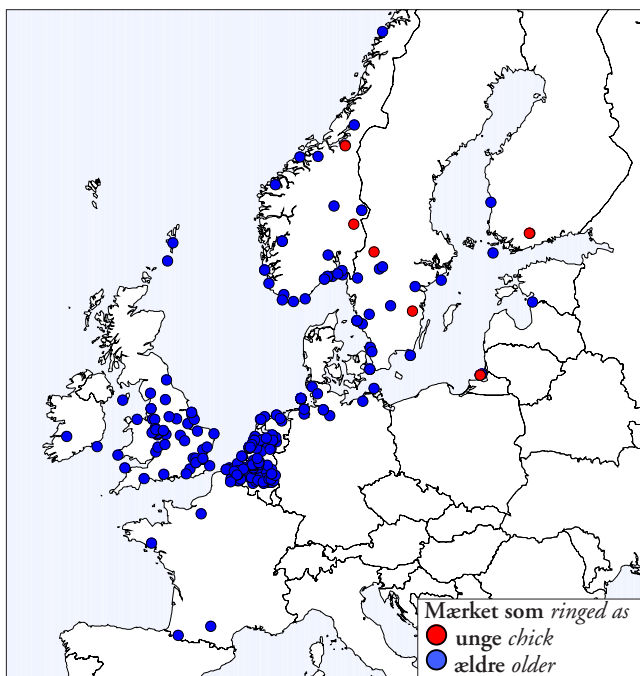

Fig. 7. Mærkningslokaliteter for bogfinke ringmærket i udlandet og genmeldt i Danmark (n=320). Ringing sites for chaffinch ringed abroad and recovered in Denmark (n=320).

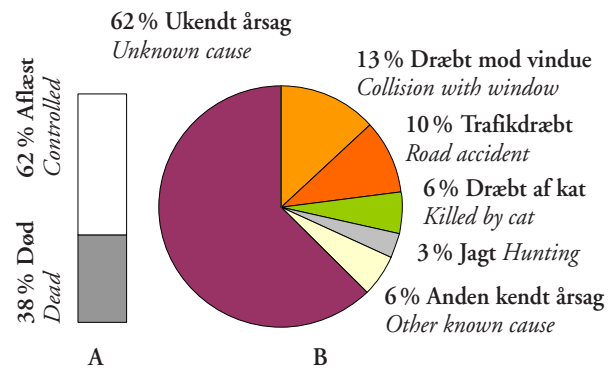

Fig. 8. A) Genmeldingsårsager (n=1.137) og B) dødsårsager (n=435) for bogfinke ringmærket i Danmark. A) Cause of recovery (n=1,137) and B) cause of death (n=435) for chaffinch ringed in Denmark.

Mange finske og russiske fugle følger Østersøens sydkyst og passerer dermed syd om Danmark (Cramp & Perrins 1994, Zink & Bairlein 1995). Genmeldinger af dansk-mærkede fugle viser dog, at Christiansø til en vis grad berøres af disse bestandes sydvestgående træk. De nordøsteuropæiske bestande overvintrer generelt længst mod syd og trækker sjældent til De Britiske Øer (Perdeck 1970).

Selvom hovedparten af fuglene trækker videre mod sydvest, viser ringmærkningen dog, at en del af de skandinaviske fugle bliver i Danmark gennem vinteren. Bogfinkerne synes også relativt trofaste over for deres vinterlokalitet, idet 79% af fuglene, der er mærket i vinterperioden og genfundet en efterfølgende vinter, blev fundet nær mærkningslokaliteten. Hele 91% er fundet mindre end 10 km fra, hvor de blev mærket.

De skandinaviske fugle, som overvintrer på De Britiske Øer, menes at krydse over Den Engelske Kanal fra Holland og Belgien (Perdeck 1970). En dansk-mærket fugl er fundet på en boreplatform, hvilket tyder på, at nogle fugle forsøger at krydse direkte over Nordsøen. To fugle er mærket på Shetlandsøerne og genfundet i Danmark, den ene en måned efter mærkningen – måske har disse fugle også krydset Nordsøen?

Bogfinkens latinske artsnavn *coelebs* hentyder til, at der på visse tidspunkter er forskel på forholdet mellem hunner og hanner. I nogle bestande er hunnerne mere trækivrige end hannerne, og de overvintrer længere mod syd (Deelder 1949, Cramp & Perrins 1994). Dette resulterer i, at forholdet mellem hunner og hanner om vinteren er forskelligt i forskellige områder af Europa (Deelder 1949, Cramp & Perrins 1994).

Blandt bogfinker mærket i Danmark og genfundet uden for yngletiden er hhv. 25% af hunnerne og 20%

af hannerne fundet uden for Danmark. Hunnernes gennemsnitsposition uden for yngletiden er en smule sydligere end hannerne ($P < 0,05$).

I Danmark er der både forår og efterår også en lille overvægt af hunner blandt trækfuglene på Christiansø (Lausten & Lyngs 2004). Om efteråret trækker hunnerne generelt lidt før hannerne (Cramp & Perrins 1994, Schols 1987, Lausten & Lyngs 2004), og de juvenile fugle indleder trækket tidligere end de voksne (Cramp & Perrins 1994). Om foråret har hannerne mere travlt end hunnerne med at komme tilbage til yngleområdet, og hannerne passerer i gennemsnit Christiansø ca. en uge før hunnernes (Lausten & Lyngs 2004). Den hurtigste fugl tilbagelagde på forårstrækket 322 km fra Anholt til det sydlige Norge mellem 17. og 18. april 1998.

Genmeldings- og dødsårsager

Hele 62 % af de genmeldte bogfinker er indrapporteret som aflæste (fig. 8A). Flest af de dødfundne fugle er indrapporteret uden beskrivelse af formodet dødsårsag. I de tilfælde, hvor dødsårsagen er rapporteret, er flest dræbt mod vinduer eller efter kollision med biler. Også kattene tager en del bogfinker (fig. 8B). Blandt bogfinker ringmærket som unger eller ungfugle og genmeldt som døde er 51 % indrapporteret i deres første leveår (fig. 9). Den længstlevende danskmerkede bogfinke blev mærket som ungfugl ved Blåvand 21. september 1987 og endte sine dage i kløerne på en kat i England 14. august 2000. Hvis vi går ud fra, at fuglen var udklækket mindst tre måneder før den blev ringmærket, blev den altså mindst 13 år og 2 mdr. Den ældste bogfinke i Europa blev en smule ældre, nemlig 14 år (Staav 1998).

English summary

The chaffinch is a very common breeding bird in Denmark breeding in woods, parks and gardens. The highest abundance is in central Jutland. Outside the breeding season great numbers of chaffinches pass Denmark on migration, most in September–October and March–April.

In Denmark the first chaffinch was ringed in 1917, with the majority ringed from the 1960s to today. The majority of the

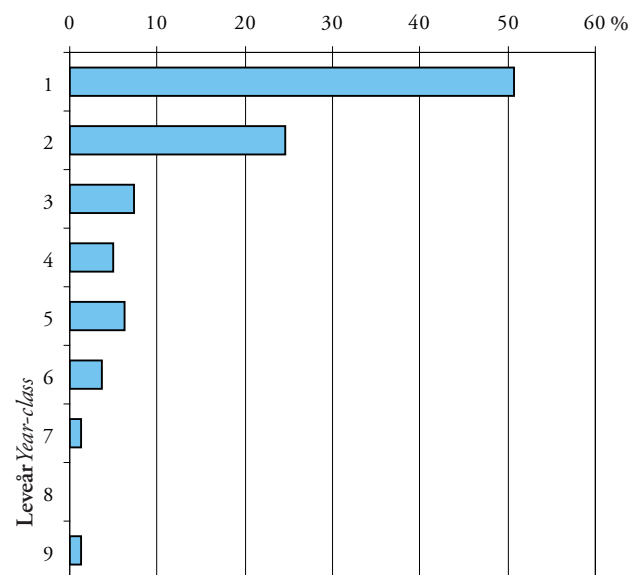

Fig. 9 Aldersfordeling af bogfinke mærket som redeunger eller ungfugle i deres første efterår og genmeldt som døde ($n=81$). Distribution on year-class of chaffinch ringed as nestlings or juveniles in their first autumn and recovered as dead ($n=81$).

recovered birds were ringed in April–May and September–October, and many were ringed at migration hotspots. Only 5 % of the recovered birds were ringed as chicks. The recoveries indicate that the majority of the Danish chaffinches are residents. Fifteen per cent of the recoveries of birds ringed in the breeding season are from abroad. Danish birds have been recovered in Germany, the Netherlands, Belgium, England, France and Spain. Seventy-seven per cent of the birds that were ringed in the breeding season and recovered in a subsequent breeding season were recovered at the ringing site.

The migrants visiting Denmark come from Sweden, Norway and Finland. Most of the Norwegian birds pass Jutland, with the Swedish birds passing eastern Denmark. The majority of the migrants continue SW, to Britain, the Netherlands, Belgium, western France and the Iberian Peninsula. Ninety-one per cent of the chaffinches ringed during winter and recovered in a subsequent winter were recovered within 10 km of the ringing site. Compared to males, the mean position of females outside the breeding season is a little further south. Chaffinches on spring migration pass Denmark in March–April. The fastest bird flew 322 km from Anholt to southern Norway from 17 to 18 April.